

Dato: 11.06.2001
Ref. tnp
Journal. nr. 01-021-0017/1
Tel. dir.: 33 95 57 92
e-mail: tnp@naturraadet.dk

Naturrådets kommentarer til 'Forslag til supplerende udpegning af Habitatområder'

Naturrådet har i forbindelse med rådets arbejde i Wilhjelm-udvalget fået udarbejdet flere selvstændige vurderinger af Habitatdirektivets implementering i Danmark. Disse vurderinger drejer sig både om den juridiske implementering (herunder særligt artikel 6 og 12) af direktivet og om udpegningen af habitatområderne. Notaterne kan læses på Naturrådets hjemmeside på adressen:

http://www.naturraadet.dk/start.htm#t_habitatdirektiv/default.htm

Naturrådet rejste i den sammenhæng kritik af den danske udpegning af Habitatområder i notatet '*Naturrådets vurdering af og forslag til Habitatdirektivets gennemførelse i Danmark*'. Det fremgår herunder, at: "Naturrådet anbefaler, at der sigtes mod yderligere udpegning af Habitatområder i Danmark. Det anbefales at sammentænke en eventuel udpegning af yderligere Habitatområder med udpegningen og sikringen af 'større sammenhængende naturområder' (nationale naturlandskaber eller nationalparker). For at sikre en effektiv udpegning af Habitatområder bør der gennemføres faglige analyser af de huller der er i det danske netværk af områder. Naturrådet anbefaler, at mindst 50 % af naturtypernes forekomst er dækket inden for Habitatområderne, da der generelt er tale om stærkt truede og meget værdifulde naturværdier. Ideelt set bør netværket af Habitatområder suppleres i de kommende år i takt med naturgenopretning og øget viden om naturtyperne og arternes status."

Naturrådet noterede endvidere, at Danmark hidtil har foreslået 6.6 % af *landarealet* til Habitatområde, samt en række større havområder ligeledes er udpeget, men at "Der er betydelige arealer, som har en kvalitet så de kunne have indgået i det danske forslag til Habitatområder. Danmark har ikke været foregangsland mht. ambitionsniveauet for udpegning af Habitatområder. Såfremt Danmark skulle leve op til EU gennemsnittet for så vidt angår landarealer skulle der udpeges yderligere over 100.000 ha."

Naturrådet finder det således grundlæggende tilfredsstillende, at Skov- og Naturstyrelsen foreslår udpegning af yderligere Habitatområder.

Ud fra en overordnet vurdering er der efter Naturrådets opfattelse medtaget mange nye værdifulde lokaliteter i det nye forslag, specielt en række heder, ådale og overdrevsarealer. Naturrådet finder derfor, at det nye samlede forslag til Habitatområder på væsentlige punkter er forbedret ift. det gamle forslag.

Skov- og Naturstyrelsen angiver, at styrelsen ved udpegningen af områder i særlig grad har koncentreret sig om følgende naturtyper 1160 Større, lavvandede bugter og vige, 1170 Rev, 2120 Hvid klit og vandremiler, 2130 *Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit), 2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klitthed), 3260 Vandløb med vandplanter, 3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter, 4030 Tørre dværgbusksamfund (heder), 6120 * Meget tør overdrevs- eller skræntvegetation på kalkholdigt sand, 6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter), 6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund, 6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn, 7230 Rigkær, 8220 Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter, 9110 Bøgeskov på morbund uden kristtorn, 9120 Bøgeskov på morbund med kristtorn, 9160 Egeskov på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jordbund, 91E0 * Elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld, samt følgende arter: fra habitatdirektivets bilag II: Kildevældsvindelsnegl *Vertigo geyeri*, Skæv vindelsnegl *Vertigo angustior*, Tykskallet malmusling *Unio crassus*, Hedepletvinge *Euphydryas aurinia*, Bækklampret *Lampetra planeri* og Stor vandsalamander *Triturus cristatus*

Naturrådet finder de af Skov- og Naturstyrelsen foreslåede områder fagligt velbegrundede ift. beskyttelsen af de ovenstående naturtyper og arter og støtter derfor udpegningen af hver enkelt nyt Habitatområde. De foreslåede lokaliteter bidrager således væsentligt til Natura 2000 netværket. Naturrådet støtter også generelt, at udpegningsgrundlaget er blevet udvidet for en lang række Habitatområder. Rådet har imidlertid ikke haft ressourcer til at gå ind og vurdere de enkelte delforslag.

Vurdering af det nye forslag

I en vurdering af det samlede forslag til Habitatområder kan der tages flere udgangspunkter. Naturrådet vil i det følgende tage udgangspunkt i nedenstående tre spørgsmål:

1. Er dækningen af de forskellige naturtyper og arter tilstrækkelig?
2. Er der udeladt lokaliteter af international værdi som oplagt burde være medtaget?
3. Er afgrænsningen af de enkelte områder alene sket efter økologiske kriterier?

Ad. 1 Er dækningen af de forskellige naturtyper og arter tilstrækkelig?

Ifølge Europa Kommissionen skal hvert land skal udpege mindst 20% af arealet for en specifik naturtype og kun hvis udpegningen overstiger 60% af arealet, af den i landet forekommende naturtype, beskæftiger Kommissionen sig ikke videre med den pågældende naturtype i det pågældende land.

Europa Kommissionen har anlagt en praksis, hvor udpegningen af 30-50 % af det nationale areal af hver naturtype anses for tilstrækkelig. Eftersom Skov- og Naturstyrelsen i høringsmaterialet ikke har medsendt oversigter over hvor mange hektar af de enkelte naturtyper man har udpeget sammenholdt med de totale arealer af naturtyperne, er det umuligt at vurdere om styrelsen har foreslået tilstrækkeligt store arealer.

Naturrådet finder det beklageligt, at sådanne areal opgørelser ikke indgår i høringsmaterialet, da nyudpegningen netop er betinget af Kommissionens kvantitative vurderinger af det danske forslag.

På baggrund af det fremsendte høringsmateriale er det således ikke muligt fx at vurdere hvilken dækningsgrad der er tale om for naturtyperne 3260 'Vandløb med vandplanter', 7230 'Rigkær' og 9110 'Bøgeskov på morbund uden kristtorn'.

Naturrådet kan derfor ikke vurdere Skov- og Naturstyrelsens forslag ud fra en samlet kvantitativ vurdering, hvilket ikke er tilfredsstillende. Naturrådet skal derfor gentage rådets kommentarer fra den 4. april 2001: "For at sikre en effektiv udpegning af Habitatområder bør der gennemføres faglige analyser af de huller der er i det danske netværk af områder. Naturrådet anbefaler, at mindst 50 % af naturtypernes forekomst er dækket inden for Habitatområderne, da der generelt er tale om stærkt truede og meget værdifulde naturværdier. Ideelt set bør netværket af Habitatområder suppleres i de kommende år i takt med naturgenopretning og øget viden om naturtyperne og arternes status."

Naturrådet opfordrer derfor til, at der hurtigst muligt udarbejdes areal-opgørelser over naturtypernes forekomst såvel indenfor som udenfor habitatområderne og at disse opgørelser offentliggøres. Danmarks bidrag til NATURA 2000 netværket bør vurderes på denne baggrund.

For en økosystem-type forekommer det dog helt åbenlyst, at Danmark fortsat ikke har foreslået tilstrækkeligt store arealer. Dette gælder de marine naturtyper: 1160 'Sandbanker med vedvarende dække af havvand', 1170 'Rev' og 1160 'Større lavvande vige og bugter'. Det kan i den sammenhæng bemærkes, at Danmark netop for de marine naturtyper kan bidrage i betydelig grad til Natura 2000 netværket.

Ifølge opgørelser fra Danmarks og Grønlands Geologiske undersøgelse (GEUS) udgør den danske udpegning i alt ca. 11 % (på basis af Mapinfo kort) af naturtypen 1160 *Sandbanker med vedvarende dække af havvand'. Store arealer er ikke tilstrækkeligt dækket. Dette gælder:

- Farvandet langs den jyske vestkyst ud for Horns rev,
- Jammerbugten,
- Køge bugt,
- Farvandet vest for Anholt,
- Farvandet syd for Møn og
- Farvandet sydvest for Bornholm.

Ifølge opgørelser fra GEUS udgør den danske udpegning i alt ca. 11 % (på basis af Mapinfo kort) af naturtypen 1170 'Rev'. Store arealer er ikke tilstrækkeligt dækket. Dette gælder følgende arealer:

- langs den jyske vestkyst,
- Jammerbugten,
- Aalborg bugt,
- Samsø bælt,
- Smålandsfarvandet,
- Femer Bælt syd for Lolland,
- Farvandet vest for Falster,
- Øresund

- Farvandet sydvest for Bornholm.

Naturtypen 1160 'Større lavvandede bugter og vige' findes ifølge Skov- og Naturstyrelsen "i store dele af de indre danske farvande, idet disse generelt er lavvandede set i international sammenhæng". Også her er dækningen af denne naturtype efter alt at dømme temmelig mangelfuld. Dette gælder følgende arealer:

- Isefjorden
- De resterende dele af Limfjorden
- Århus bugten, mfl.

Wilhelm-udvalgets arbejdsgruppe for havet har anbefalet, at der udpeges yderligere Habitatområder på havet. Naturrådet kan tilslutte sig dette. Som minimum bør EU's retningslinje om 30-50 % dækning af naturtyperne efterleves. Skov- og Naturstyrelsen bør derfor igangsætte et arbejde med yderligere udpegninger på havområdet. Dette kan i flere tilfælde ske ved at udvide flere af de eksisterende Habitatområder på havet.

Ad. 2 Er der udeladt lokaliteter af betydelige naturværdi som oplagt burde være medtaget?

Det danske netværk af Habitatområder indeholder en lang række lokaliteter af lokal, national og international værdi. Ved at gennemgå forslaget kan man dog konstatere, at en række lokaliteter som i tidligere danske undersøgelser er klassificeret som værende af international værdi eller på anden måde af betydelig biologisk værdi fortsat ikke indgår i netværket.

Naturrådet finder, at lokaliteter der i tidligere undersøgelser er blevet klassificeret som værende af international værdi og som består af naturtyper eller er meget væsentlige levesteder for de arter der er omfattet af direktivet burde indgå i det danske bidrag til Natura 2000 netværket.

Hvis man fx ser på *skove af national eller international værdi*, således som de er klassificeret af Miljøministeriet (1990) 'Naturskove i Danmark' samt den statslige naturskovskortlægning er følgende meget vigtige lokaliteter fortsat ikke medtaget:

- Jægersborg Dyrehave og Hegn (naturtyper: 9110, 9120, 9160, 9130, 91E0)
- Sødal Skov (naturtyper: 9110, 9160, 9130, 9190)
- Kalsehoved/Gyllingnæs (9130, 9160)
- Åst og Lindeballe skov (9110, 9120, 9160, 9190)
- Årslev skov (9110, 9120, 9130, 9160, 9180, 91E0)
- Store Frederikslund og Overdrevsskov (9110, 9130, 9160, 91E0)

Alle de ovennævnte skove indeholder en eller flere væsentlige naturtyper omfattet af Habitatdirektivet, herunder bl.a. 9110 Bøgeskove på morbund uden Kristtorn, 9120 Bøgeskov på morbund med kristtorn, 9160 Egeskov på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jordbund og er af international værdi, 9130 Bøgeskove på muldbund, 9180 Blandskove med ær, ask, elm eller lind, 91E0 '* Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld' samt 9190 'Stilkegeskove på krat og mager sur bund'.

Naturrådet foreslår derfor at de ovennævnte skove bør indgå i det danske bidrag til Natura 2000 netværket.

Naturrådet har ikke haft de fornødne ressourcer til at foretage en vurdering ift det åbne land.

Ad. 3 Er afgrænsningen af de enkelte områder alene sket efter økologiske kriterier?

Ifølge direktivet skal afgrænsningen af de enkelte habitatområder alene ske efter økologiske kriterier. Dette er ikke sket i alle tilfælde, idet man ofte har foretaget afgrænsning efter for eksempel ejendomsskel. Ofte har man desuden valgt at prioritere en udpegning af statsejede arealer frem for privatejede. Det er derfor Naturrådets opfattelse, at man i større grad bør tænke i økologiske sammenhænge. Der kan nævnes en række eksempler på, at dette ikke er sket i tilstrækkelig grad.

Et eksempel er klitarealer langs Jammerbugten og klithederne i Hanherred. I disse områder burde der foretages en omfattende justering af grænserne, således at alle større klitarealer blev inddraget i Natura 2000 netværket. Et andet eksempel er hederne ved Habitatområde nr. 57 på 'Heder på Skovbjerg Bakkeø'. Her kunne man med fordel have udpeget yderligere hedeområder indenfor det samme område. Et tredje eksempel er Lønborg hede, der ikke er afgrænset efter hedeområdets udstrækning.

På denne baggrund foreslås det at:

1. Udvide arealerne med klitheder i Hanherred, således at alle klitarealer inden for det af Skov- og Naturstyrelsen foreslåede 'Større sammenhængende naturområde' udpeges som Habitatområde.
2. At Habitatområde nr. 57 på 'Heder på Skovbjerg Bakkeø' udvides med klitter, moser og vandløb, således at de væsentligste naturområder i området er dækket.
3. At Lønborg Hede udvides, således at området afgrænses efter økologiske principper.

Sammenfatning

Sammenfattende er Naturrådet kommentarer således:

1. Naturrådet finder det grundlæggende tilfredsstillende, at Skov- og Naturstyrelsen foreslår udpegning af yderligere Habitatområder.
2. Ud fra en overordnet vurdering er der efter Naturrådets opfattelse medtaget mange nye værdifulde lokaliteter i det nye forslag, specielt en række heder, ådale og overdrevsarealer.
3. Naturrådet finder det beklageligt, at areal-opgørelser af naturtyper ikke indgår i høringsmaterialet, da nyudpegningen netop er betinget af Kommissionens kvantitative vurderinger af det danske forslag. Rådet finder derfor ikke, at det foreliggende høringsmateriale er tilstrækkeligt som grundlag for en overordnet faglig vurdering af SNS forslag.
4. For at sikre en effektiv udpegning af Habitatområder bør der gennemføres faglige analyser af de huller der er i det danske netværk af områder. Naturrådet anbefaler, at mindst 50 % af naturtypernes forekomst er dækket inden for Habitatområderne, da der generelt er tale om stærkt truede og meget værdifulde naturværdier. Ideelt set bør netværket af Habitatområder suppleres i de kommende år i takt med naturgenopretning og øget viden om naturtyperne og arternes status.

5. For en økosystem-type forekommer det helt åbenlyst, at Danmark fortsat ikke har foreslået tilstrækkeligt store arealer. Dette gælder de marine naturtyper: 1160 'Sandbanker med vedvarende dække af havvand', 1170 'Rev' og 1160 'Større lavvandede vige og bugter'.
6. Naturrådet finder, at lokaliteter der i tidligere undersøgelser er blevet klassificeret som værende af international værdi burde indgå i det danske bidrag til Natura 2000 netværket. Naturrådet har på denne baggrund foreslået en række yderligere lokaliteter.
7. Ifølge direktivet skal afgrænsningen af de enkelte habitatområder alene ske efter økologiske kriterier. Dette er ikke sket i alle tilfælde, idet man ofte har foretaget afgrænsninger efter for eksempel ejendomsskel. Ofte har man desuden valgt at prioritere en udpegning af statsejede arealer frem for privatejede. Naturrådet vil på den baggrund forelå en justeret afgrænsning af fx klit-habitatområderne i Hanherred og langs Jammerbugten, således at alle væsentlige klitaraler blev inddraget i Natura 2000 netværket.

Med venlig hilsen

Bent Aaby og Thomas Nicolai Pedersen